Helseberedskap og smittevern

Kommuneoverlege Barbro Kvaal

Høsten 2020

FKM LM 44

- Ha kjennskap til sentrale bestemmelser som regulerer plikter og rettigheter for helsepersonell og pasienten:
  - Smittevernloven
  - Helseberedskapsloven
  - Folkehelseloven

Beredskap - Helseberedskap

- Være forberedt
- Være klar hvis noe skulle skje
- Forberedt på å møte kritiske situasjoner, dvs. å håndtere og redusere skadevirkninger av uønskede hendelser som kan føre til skade på eller tap av verdier eller personskade/dødsfall.
- Være forberedt på uventede situasjoner

Beredskap for hva?

Hva kan skje

Hva er sannsynligheten for at det skjer

ROS analyse: en sammenstilling av mulige hendelser og sannsynligheten for at det kan skje.

- Risiko – og sårbarhetsanalyse

Beredskap definisjon

Beredskap omfatter :

- tekniske, operasjonelle og organisatoriske tiltak som:
- planlegges iverksatt under ledelse av beredskapsorganisasjonen ved en hendelse, for å beskytte personell, materiell og verdier.

Plan for helseberedskap

- «Formålet med lov om helse- og sosial beredskap er
  - å verne befolkningens liv og helse
  - og bidra til at
    - nødvendig helsehjelp,
    - helse- og omsorgstjenester
    - sosiale tjenester kan tilbys befolkningen

  under krig og kriser og katastrofer i fredstid

Ansvarsfordeling og kriseorganisering i forvaltning og tjeneste hviler på grunnleggende prinsipper

Ansvarsprinsippet: Den virksomheten som har ansvar for et fagområde/tjenestetilbud i en normalsituasjon, har også ansvaret for nødvendige beredskapsforberedelser og håndtering av ekstraordinære hendelser. Det gjelder også ansvaret for å gi informasjon innen eget fagområde.

Nærhetsprinsippet: En krise skal håndteres på lavest mulig operative nivå

Likhetsprinsippet: Den organisasjonen man etablerer under kriser og i krig skal være mest mulig lik organisasjonen man opererer med til daglig.

Beredskap er planlegging og forberedelser av tiltak for å forebygge eller håndtere kriser av to typer:

Økt behov:

Kriser som rammer innbyggerne så hardt at det medfører ekstraordinær belastning på kommunehelsetjenesten, som kan kreve en generell omstilling av ordinær drift for å kunne øke kapasiteten

(f.eks en epidemi)

Redusert kapasitet:

Kriser som vesentlig reduserer kommunehelsetjenestens evne til å yte tjenester –

- hendelser som rammer tjenestens lokaler;

  f.eks brann, eksplosjon, vannskade, langvarig ,strømbrudd)

- hendelser som gjør at arbeidstakere ikke kommer på jobb –
- f.eks økt sykefravær og manglende bemanning

Corona – Covid 19

- En virusepidemi som komvåren 2020
- Nytt virus og ingen immunitet I befolkningen –
- Varierende sykdomsbilde; fra alvorlig lungesykdom og til lette luftveissymptomer.
- Økt mulighet for komplikasjon og dødelighet for sårbare grupper
- Inntil vi får vaksine vil epidemien være der

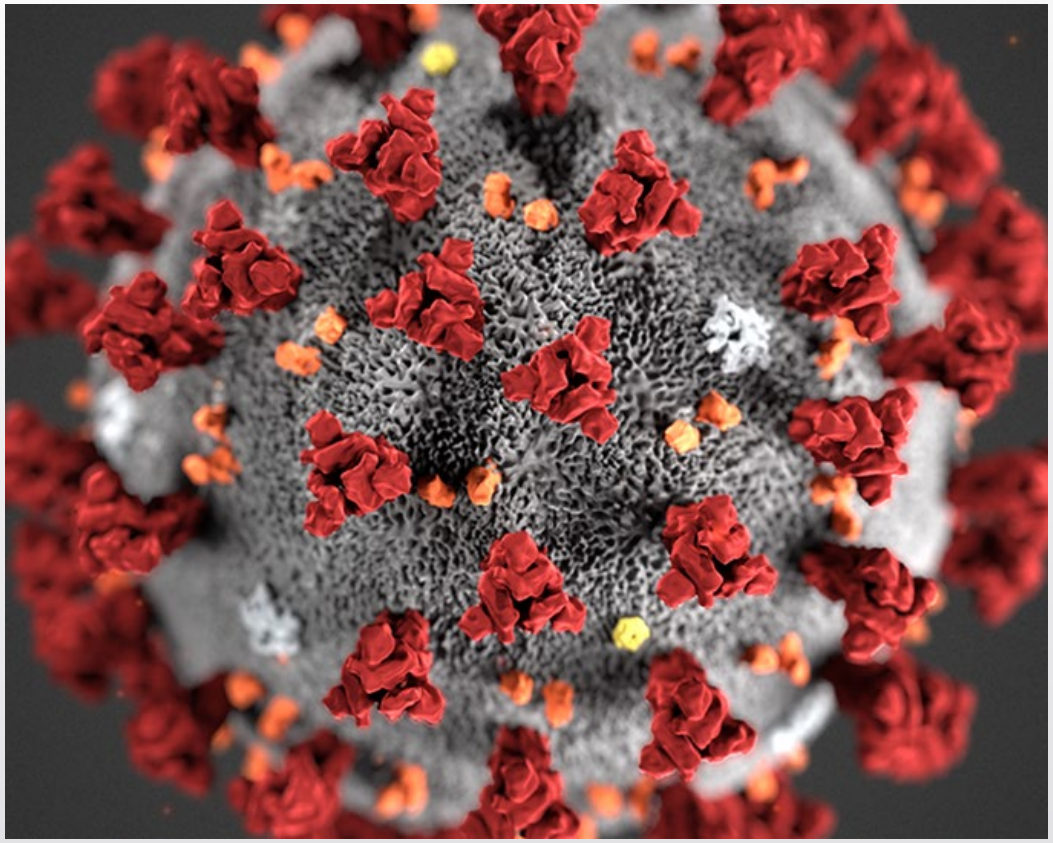

Hva betyr Corona for kommunen/samfunnet

- Økt smitteberedskap – kommunale beredskapsråd
- Isolering av syke – definering av nærkontakter - smitteoppsporing
- Karantene/isolasjon
- Egne «corona poliklinikker »
- Stenging av skoler og barnehager
- Besøksforbud sykehjem
- Sosial isolering
- Mulighet for lokale forskrifter og tilpasninger (hytteforbud, søringkarantene)

Smitteoppsporing

- **Sykdomsutbrudd**
- Finn indexpasient
- Finn nærkontakter –
- Hvem kan være smittet

Coronaepidemi Indre Østfold kommune 2020

- Indre Østfold har 45000 innb.
- I løpet av få dager ca 50 smittede med topp 22 på en dag, og i løpet av vel 2 uker ca 100.
- Kommunen har hatt krisestab fra 1 mars – hyppighet avhengig av situasjonen. –fra 2 ggr daglig til 1 gang ukentlig

Lokal forskrift – hjemlet i smittevernloven
Først forordnet av kommunelege 8.8– deretter vedtatt av kommunestyret 16.8

- Lokal forskrift bl.a.
  - Sykehjem stengt for besøk
  - Utesteder/spisesteder stengt
  - Maks 10 hjemme
  - Barnehager/SFO stengt – det var enda skoleferie
  - Alle samlingssteder stengt, inkl lekeplasser, badeplasser
  - Maks antall på arrangementer

- I Løpet av august ble mange ting tilbake stilt nesten til normal situasjon
- Skolestart på planlagt dato – men alt foregikk ute
- Skoleskyss tilpasset.

Hvordan sprer smitten seg

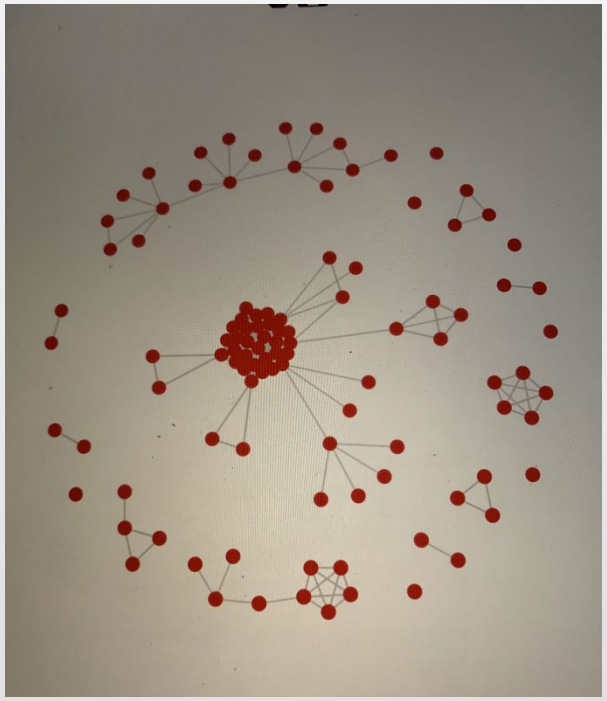

- Flere linjer og grupperinger

Flere linjer

- en gruppe unge voksne med sommerfest/voorspiel og tur på ”byn” – de smittet
- Lite symptomer

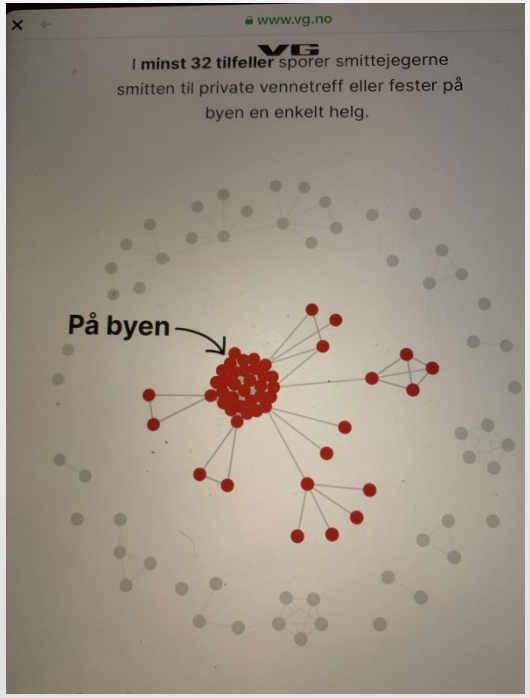

Smitte i en familie

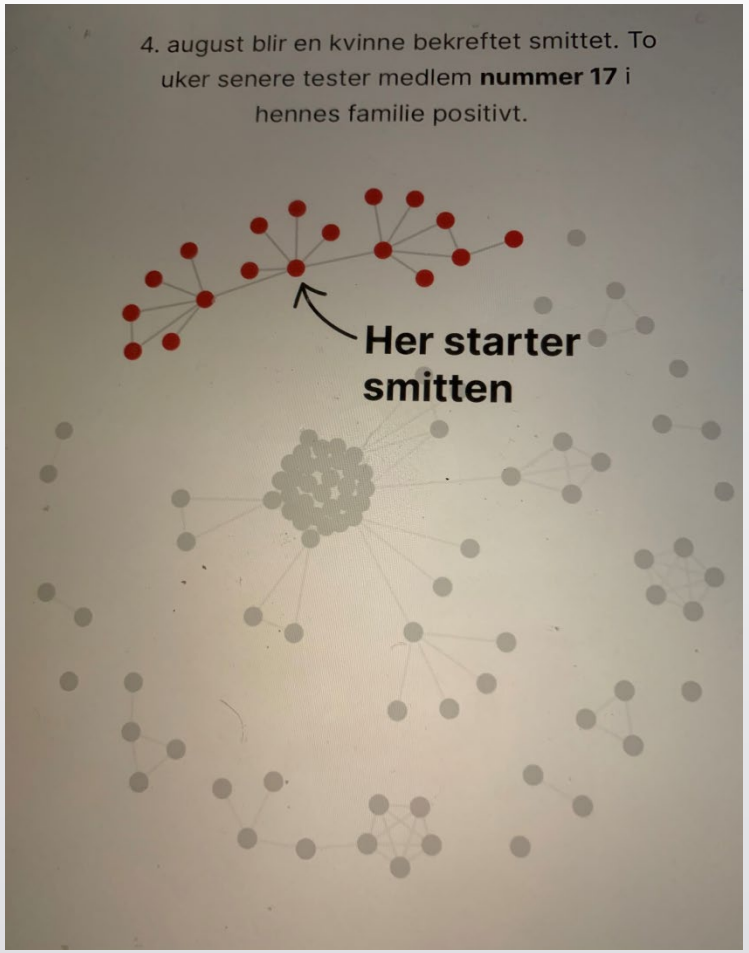

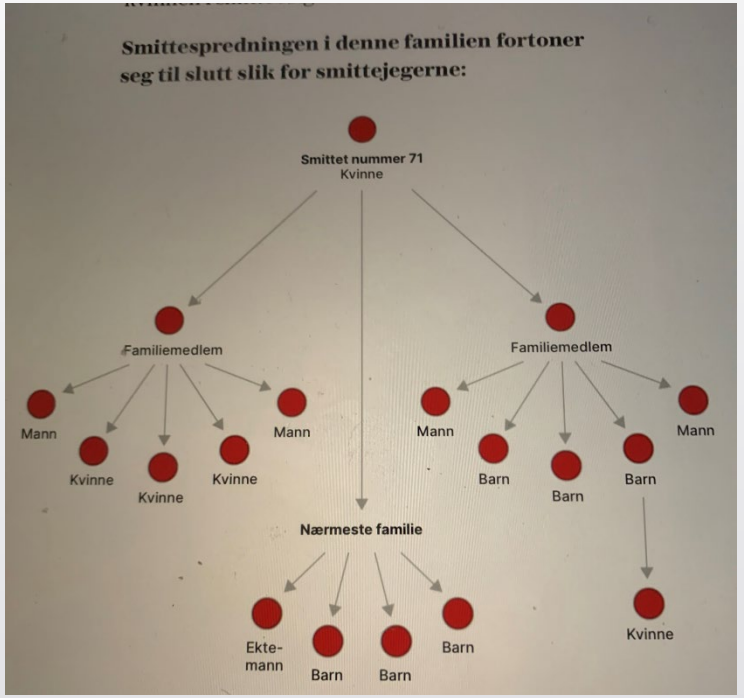

Selvskryt

Aftenposten nettavis 1 sept 2020

NORGE 2 TIMER SIDEN

Hun klarte det tyskere, dansker, briter og franskmenn ikke har fått til. Slik stoppet Norge viruset i august.

Smittevern

Samfunnets tiltak for å verne befolkningen for smittsomme sykdommer

Dottore della pesta

- Smittevernutstyr utviklet på 1600 tallet da pesten herjet. Skulle beskytte mot det man trodde var luftbårne sykdommer.
- I «nebbet» var det velduftende urtere som skulle dempe vond lukt og andre skadelige gasser (miasmer)
- Tidlig behov for smittevern uten at man viste hvordan det smitter
- Introduksjon av karantene

Fra Sundhedslov til Smittevernlov

- Lov om Sundhedscommissioner og om Foranstaltninger mod epidemiske, endemiske og smitsomme Sygdomme, forkortet Sunnhetsloven, var en norsk lov av 16. mai 1860.
- Smittevernlov -Lov om vern mot smittsomme sykdommer 1995 (avløste sunnhetsloven)

Lov om vern mot smittsomme sykdommer 1995

- Loven har som formål å verne befolkningen mot smittsomme sykdommer og motvirke at de overføres i befolkningen, samt motvirke at slike sykdommer føres inn i Norge eller føres ut av Norge til andre land

Smittevernloven

- Generell lov –
  - Gjelder for alle typer smittsomme sykdommer, uansett smittemåte
  - Loven skal sikre at helsemyndighetene og andre myndigheter setter i verk nødvendige smitteverntiltak og samordner sin virksomhet i smittevernarbeidet.

Smittevernloven fortsetter

- En person som er smittet skal:
  - Få informasjon
  - Få undersøkelse
  - Få eventuell vaksine
  - Ha rett til smittevernhjelp
  - Ha plikt til å følge opp pålagte smitteverntiltak
    Hvis ikke tiltak følges kan tvang tilpasses

Smittevernloven §4

Hjemmel for å

- Ilegge møteforbud
- Stenge virksomheter som samler flere mennesker (skoler, barnehager, svømmehaller, hoteller, butikker osv
- Pålegge isolering - karantene
- Ilegge påbud om desinfisering
- Reise forbud

Covid 19 forskriften

- Ved alvorlig sykdom kan Helsedirektoratet fatte vedtak for hele landet
- Midlertidige forskrifter kan vedtas (f.eks Covid 19 forskriften (Forskrift om smitteverntiltak mv koronautbrudd)
- Forskrift om karantenebestemmelser

Smittevernloven §7-1

- Kommunens oppgave –

  Skal sørge for at alle som bor eller oppholder seg i kommunen mht smittsom sykdom .

  - være sikret forebyggende tiltak
  - undersøkelsesmuligheter
  - behandling og pleie utenfor institusjon
  - pleie i sykehjem eller annen kommunal helseinstitusjon.

Smittevernloven §7-2

- Kommunelegens oppgave – smittevernlege
  - Smittevernplan
  - Løpende oversikt
  - Plan for forebyggende tiltak
  - Bistå kommunen , helsepersonell m.fl. i arbeidet mot smittsomme sykdommer
  - Gi informasjon og råd til befolkningen om smittsomme sykdommer

Kommunen skal ha en smittevernplan

Inkludert:

- Pandemiplan
- Tuberkuloseplan

- Ellers hva man mener er viktig I smittevernarbeidet.

MSIS/Overvåking

Meldesystem: MSIS Meldesystem for smittsomme sykdommer

- https://www.fhi.no/hn/helseregistre-og-registre/msis/

- Kommunelegen skal på vegne av kommunen ha kunnskap om smittsomme sykdommer i befolkningen evnt. vurdere tiltak
  - Gruppe A 71 sykdommer
    - https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/skjema/msis/meldingkriterier-for-smittsomme-sykdommer-i-msis.pdf
- Leger som mottar svar på sykdommer som er meldepliktige i gruppe A sender MSIS skjema pr post slik det er angitt på skjema
  - Fastleger og sykehusleger melder på fastsatt skjema. Fastleger får beskjed fra laboratorium og skjema kan lastes ned.
- For alle smittsomme sykdommer www.fhi.no

Den første vaksinen

- Kopper var en svært smittsom sykdom, med opp til antatt 40 % dødelighet
- Edvard Jenner, en engelsk allmenlege på 1790 tallet, som så at budeier ikke fikk vanlige kopper. De fikk kukopper – I smitte fra kuer. Men de var på en måte beskyttet mot de vanlige koppene.
- Jenner vaksinerte mennesker med infisert materiale fra dyr som hadde kukopper og så at de ikke fikk kopper
- Utviklet videre en vaksine mot kopper –
- Koppevaksinasjon obligatorisk I Norge fra 1810 –
- 1980 WHO erklærte verden koppefri og vaksine I lenger nødvendig.

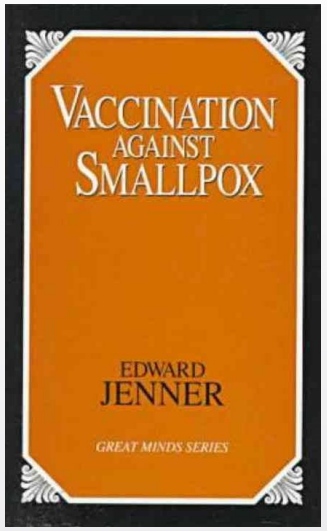

Vaksinasjon
Hindre utvikling av sykdom

- Vaksinasjon
  - Barnevaksinasjon (gratis til alle barn og unge). (Barnevaksinasjon vil gi flokkimmunitet hvis vaskinasjonsdekningen er over ca 90%)
  - Influensavaksinasjon - +65, risikogrupper, helsepersonell
  - Vaksinasjon av russ (meningokokker)
  - Reisevaksinasjon (betales av den enkelte)
  - Tetanusvaksine ved sår
  - Alle vaksiner skal registreres I et sentralt vaksineregister

Barnevaksinasjonsprogrammet

6 uker **Rotavirus**

3 mnd **Rotavirus ,**

3 mnd **DTP_IPV, Hib-HepB, PKV;** Difteri, tetanus, kikhoste, poliomyelitt, Haemophilus influenzae-type B- og hepatitt B, Pneumokokksykdom

5 mnd **DTP-IPV-Hib-Hep B og PKV**

12 mnd **DTP-IPV-Hib-Hep B og PKV**

15 mnd **MMR**; Meslinger, kusma, røde hunder

2 trinn (7 år) **DTP-IPV**

6 trinn (11 år) **MMR**

7 trinn (12 år) **HPV** Humant papillomvirus

10 trinn (ca 15 år) **DTP-IPV**

- Tuberkulose til risikogrupper (Barn med foreldre fra høyendemiske land)

Influensavaksine (sesonginfluensa)

- + 65 år
- Pasienter med risikosykdommer
- Helsepersonell (sykehus, pleie og omsorg)
- Gravide

- Bestilles fra kommunen hvert år
- Ny vaksine årlig, sammensatt av hvilke virus man tror vil dominere bildet.

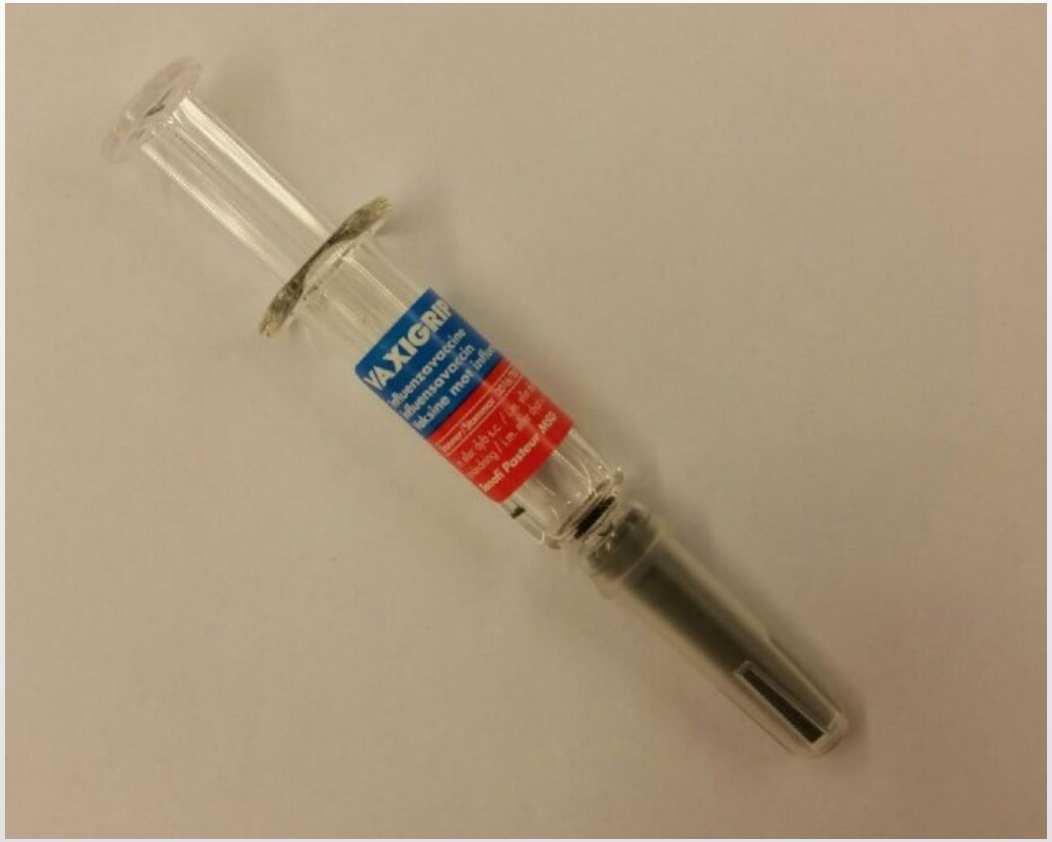

Overvåkning tuberkulose

- Kontroll av personer fra høyendemiske land som skal oppholde seg mer enn 3 mnd i riket
- Alle flyktninger og asylsøkere
- familiegjenforening

- Flytskjema
- Smitteoppsporing
- Rapportering - MSIS

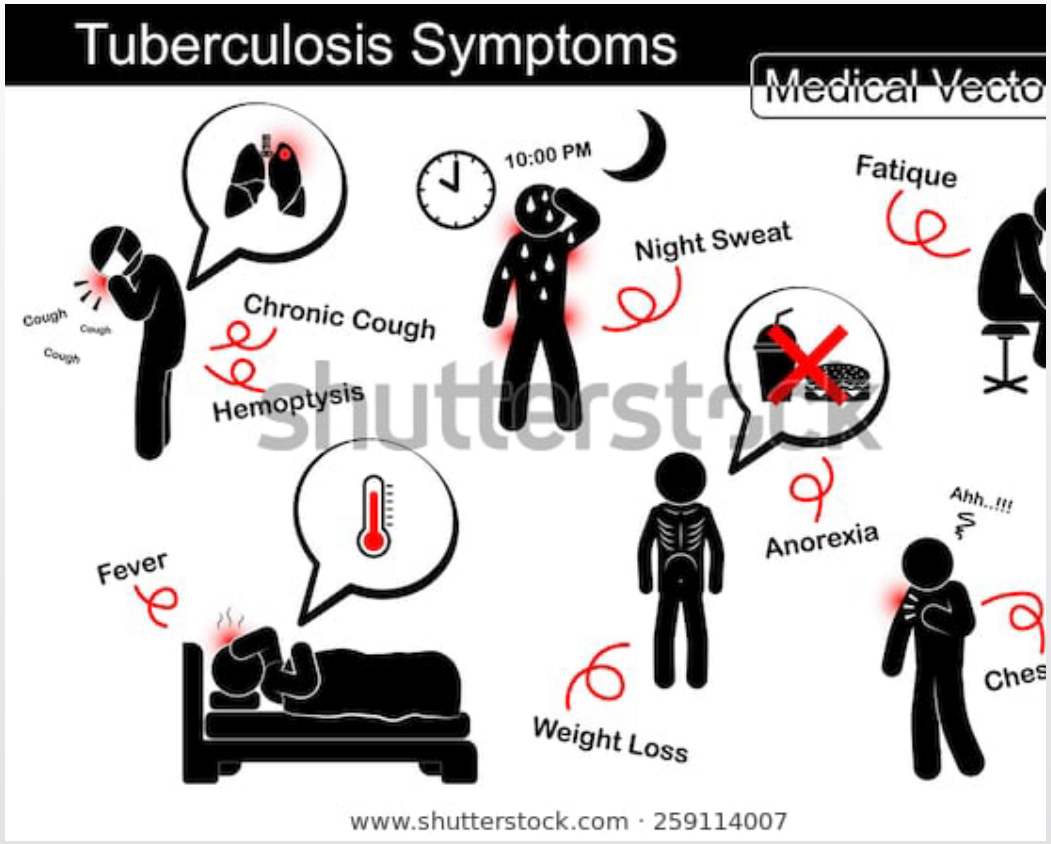

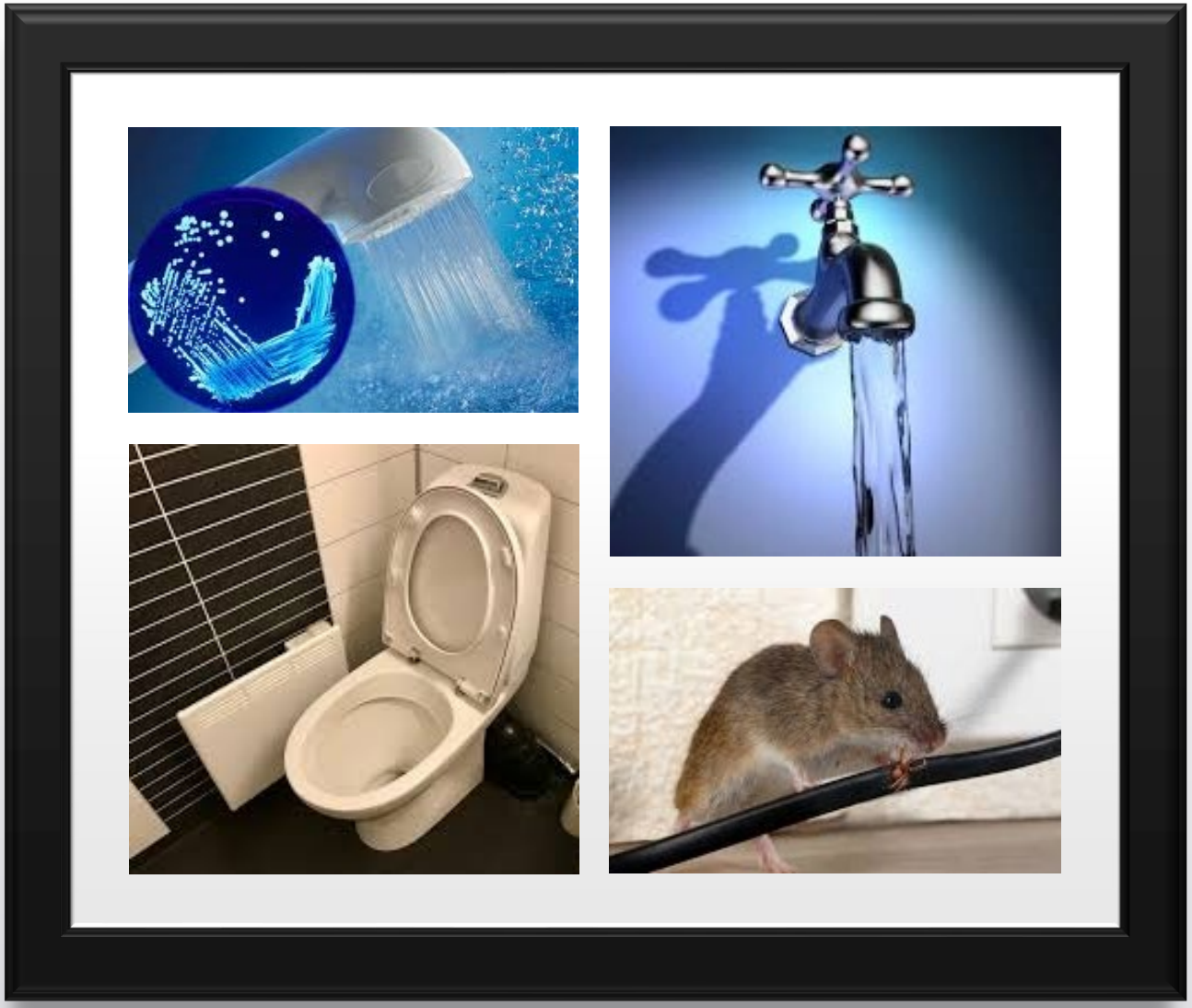

Annen forebygging annet

- Tuberkulose og MRSA undersøkelse av ansatte
- Tuberkuloseundersøkelse etter liste

- Forebygge Legionella spredning
- Rent drikkevann
- Sikre kloakk/avløp
- Skadedyr

Første kjente smitteoppsporing – kolera i London 1850 årene

- Legen John Snow så sammen mellom dårlig drikkevann og smittetilfeller som fikk vann fra denne brønnen/vannposten

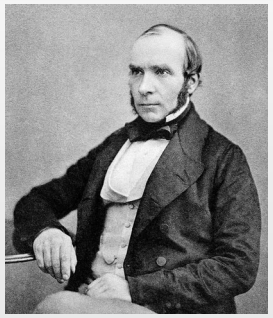

Andre smitteverntiltak Håndvask

- **Ignaz Philipp Semmelweis**
- Som på slutten av 1840 årene påviste sammenhengen mellom legers og jordmødres håndhygiene og utbredelsen av barselfeber på en fødeklinikk I Wien